

**UCHWAŁA NR V/40/2015
RADY MIEJSKIEJ W TYKOCINIE**

z dnia 25 lutego 2015 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tykocin
na lata 2015 – 2021**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r, poz. 594; zmiany z 2013 r, poz. 645, poz. 1318, Dz. U z 2014 poz. 379, poz. 1072) oraz art. 17 ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r, poz. 163), Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tykocin na lata 2015 – 2021, stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Tykocina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Jerzy Augustynowicz

Załącznik do Uchwały Nr V/40/2015
Rady Miejskiej w Tykocinie
z dnia 25 lutego 2015 r.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015 – 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP

- I. Podstawy prawne**
- II. Charakterystyka Gminy Tykocin**
- III. Diagnoza sytuacji społecznej**
  - 1. Demografia**
  - 2. Pomoc społeczna**
  - 3. Kwestia bezrobocia**
  - 4. Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i sytuacja osób starszych**
  - 5. Uzależnienia**
  - 6. Zdrowie**
  - 7. Oświata w gminie**
  - 8. Przestępczość**
  - 9. Przemoc w rodzinie**
- IV. Analiza SWOT**
- V. Adresaci strategii**
- VI. Cele strategii**
- VII. Cele szczegółowe**
- VIII. Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji w ramach strategii**
- IX. Monitoring i ewaluacja**

WSTĘP

Podstawę prawną niniejszej Strategii stanowią art. 16 b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015 – 2021 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Tykocin, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ma ona istotne znaczenie w realizacji lokalnej polityki społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych ukierunkowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej między innymi: edukacji, polityki zdrowotnej, bezpieczeństwa publicznego, pomocy niepełnosprawnym, zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, polityki równego traktowania kobiet i mężczyzn.

Działania będą skierowane głównie do osób ze środowisk wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem. Marginalizacja rodzin ubogich pogłębia się poprzez bezrobocie, problemy osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych. Zła sytuacja materialna rodzin szczególnie wielodzietnych, uzależnienia i przemoc w rodzinie to trudne problemy społeczne, które stanowią nie lada wyzwanie przed samorządem oraz instytucjami pomocy społecznej. Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie Gminy. Praca z ludźmi jest bardzo trudna, gdyż dotyczy ludzkich emocji, wymaga dużej empatii, wrażliwości i wyrozumiałości.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2015 – 2021 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działania ukierunkowanego na zapewnienie mieszkańcom Gminy odpowiedniej jakości życia i zabezpieczenia ich podstawowych potrzeb. Praca zawiera analizę wszystkich istotnych sfer działalności prowadzonej na terenie gminy, jak również odnosi się do najważniejszych uwarunkowań determinujących obecne i przyszłe kierunki rozwoju. Zidentyfikowane na podstawie diagnozy problemy społeczne wynikające z bezrobocia, ubóstwa, kryzysu rodziny, niepełnosprawności i uzależnienia wymagają wprowadzenia skutecznych metod aktywnego przeciwdziałania. Stworzenie spójnego systemu współpracy podmiotów realizujących zadania w zakresie pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego zagwarantuje kompleksowość i efektywność podejmowanych działań. Zamieszczona w Strategii diagnoza Gminy przygotowana została na podstawie analizy dostępnych danych.

Bardzo istotne znaczenie miało włączenie w proces opracowywania Strategii lokalnych przedstawicieli różnych środowisk. Dzięki temu możliwe było uzyskanie najbardziej aktualnych informacji, zidentyfikowanie problemów i w efekcie sporządzenie zadań do realizacji warunkujących prawidłowy rozwój Gminy.

I. Podstawy prawne

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 poz. 163);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2010 r. nr 125 poz. 842 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2013 r. poz.1457);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 114);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. nr 43 poz. 225 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231 poz. 1375 , z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr. 127 poz. 721 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164 poz. 1027 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124).

II. Charakterystyka Gminy Tykocin

W układzie administracyjnym gmina Tykocin położona jest w zachodniej części powiatu białostockiego, środkowej części województwa podlaskiego i graniczy: od północnego – zachodu z gminą Trzcianne, od zachodu z gminą Zawady, od południa z gminą Kobylin Borzymy, od południowego – wschodu z gminą Choroszcz, od wschodu z gminą Dobrzyniewo i od północy z gminą Krypno.

Gmina Tykocin ma charakter typowo rolniczy. Oprócz tego znajdują się tu zakłady pracy takie jak: Urząd Miejski, Zespoły Szkół i Przedszkole, sklepy spożywcze i wielobranżowe, Bank Spółdzielczy, ubojnia zwierząt, pralnia, stacje paliw, restauracje, hotele, pensjonaty, zakłady fryzjerskie, usługi kosmetyczne, przychodnie podstawowej opieki zdrowotnej, gabinety stomatologiczne, zakład rehabilitacji leczniczej, dom pomocy społecznej, zakłady stolarskie, usługi transportowe, zakłady mechaniki pojazdowej, stacja kontroli pojazdów, agroturystyka, a także wiele małych przedsiębiorstw rodzinnych.

Analiza zasobów oraz uwarunkowań wskazuje, że na obszarze gminy Tykocin istnieją dobre warunki dla rozwoju turystyki i wypoczynku. Do najważniejszych czynników decydujących o tym należy zaliczyć:

- bogate zasoby przyrodnicze i rekreacyjne: duże zalesienie, wysoki udział powierzchni wód otwartych, unikalne w skali Europy tereny bagienne, położenie między dwoma parkami (Narwiański Park Narodowy, Biebrzański Park Narodowy) i w pobliżu Puszczy Knyszyńskiej;
- dobrze zachowane, bogate środowisko dziedzictwa historyczno – kulturowego, niezbędne dla rozwoju krajoznawstwa;
- rozszerzona i wciąż doskonała baza turystyki, wypoczynku i gastronomii;
- teren gminy łatwo jest osiągalny dla turystów, z uwagi na dobrze rozwiniętą sieć dróg lokalnych i przebiegającą przez gminę drogę krajową;
- szlaki turystyczne, na które składają się szlaki: kajakowe, rowerowe, piesze.

Walory środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy to:

- obszar chroniony krajobrazu doliny rzeki Narwi;
- część Narwiańskiego Parku Narodowego z otuliną;
- część otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego;
- dolina rzeki Nareśl, kompleks Lasu Szelągówka i użytki ekologiczne.

Zabytkowy układ urbanistyczny i liczne zabytki miasta Tykocina, znaczące dla historii i kultury polskiej i judaistycznej, stwarzają szansę i możliwości rozwoju turystyki i wypoczynku, jako znaczącego elementu rozwoju ekonomicznego miasta i gminy. Atrakcją ziemi tykocińskiej są zabytkowe kościoły, m.in. zabytkowy Klasztor Ojców

Bernardynów, kościół pw. św. Trójcy w Tykocinie, synagoga, dom talmudyczny, alumnat. Na uwagę zasługuje także pomnik Stefana Czarnieckiego, pomnik Orła Białego, cmentarz żydowski, zabytkowy cmentarz parafialny, zamek w Tykocinie.

Działalność władz samorządowych

Rada Miejska Tykocina wybrana na lata 2014-2018 składa się z 15 radnych. W Radzie działają trzy Komisje:

- Komisja Rewizyjna,
- Komisja Oświaty, Kultury , Promocji, Sportu i Turystyki,
- Komisja Infrastruktury i Finansów.

Gmina Tykocin należy do:

- Stowarzyszenia Gmin Górnej Narwi,
- Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego,
- Stowarzyszenia Narwiańska Akcja Rozwoju Ekonomicznego Wsi.

Gminne jednostki organizacyjne

- Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Centrum Kultury, Sportu i Turystyki Ziemi Tykocińskiej,
- Zespół Szkół i Przedszkole w Tykocinie,
- Zespół Szkół w Radulach,
- Ochotnicze Straże Pożarne.

III. Diagnoza Problemów społecznych

1. Demografia

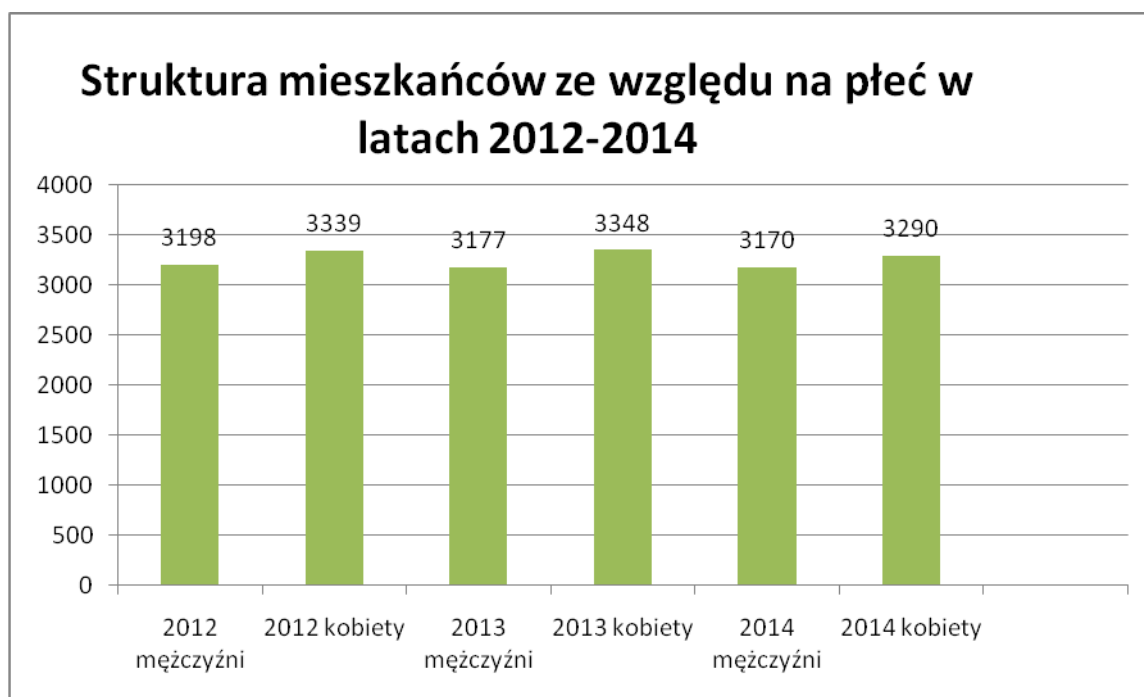
Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. w gminie zamieszkiwało 6.460 osób, z tego 3.165 mężczyzn i 3.295 kobiet. Obszar gminy to powierzchnia 207,36 km², tj. 1,03 % powierzchni województwa oraz 6,95 % powierzchni powiatu białostockiego ziemskiego. Gęstość zaludnienia wynosi 31 osób na 1 km² i jest znacznie niższa od średniej wojewódzkiej (59 os/km²).

Tabela Nr 1 Struktura wieku mieszkańców w latach 2012 - 2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
Ogólna liczba mieszkańców	6.586		6.525		6.460	
Liczba mieszkańców Gminy Tykocin	1.996	4.590	2.012	4.513	2.005	4.455
Liczba osób w wieku do 18 lat	368	971	370	905	369	874
Liczba osób w wieku produkcyjnym	1.291	2.731	1.290	2.741	1.280	2.717
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	347	888	352	867	356	864

Źródło: Opracowanie na podstawie informacji z ewidencji ludności.

Z powyższej tabeli wynika, że największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym, łącznie w gminie jest to ponad 62% ogółu mieszkańców. Na uwagę zasługuje fakt, że liczba osób w wieku do 18 roku życia ma tendencję malejącą, liczba osób w wieku poprodukcyjnym utrzymuje się na tym samym poziomie.

Źródło: Opracowanie na podstawie informacji z ewidencji ludności.

Tabela Nr 2 Liczba urodzeń i zgonów w latach 2012 - 2014

Rok	Urodzenia	Zgony	Współczynnik dzietności
2012	69	91	0,8
2013	56	85	0,7
2014	63	75	0,8

Źródło: Opracowanie na podstawie informacji z ewidencji ludności.

Przyrost naturalny to różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w danym okresie. Jak wynika z wyżej przedstawionych danych, w latach 2012 - 2014 w Gminie Tykocin odnotowano ujemny przyrost naturalny. W latach wcześniejszych liczba urodzonych dzieci była wyższa od liczby zgonów. Jest to bardzo niepokojący sygnał.

2. Pomoc społeczna

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Działania mają na celu wsparcie osób i rodzin, co umożliwi przezwyciężenie trudnych sytuacji

życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne możliwości, umiejętności, zasoby i uprawnienia.

Ośrodek realizuje także inne zadania, powierzone przez właściwe organy na podstawie innych ustaw. Należą do nich:

- przyznawanie świadczeń rodzinnych,
- prowadzenie postępowania w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz postępowania wobec dłużników alimentacyjnych,
- realizowanie projektów systemowych współfinansowanych przez Unię Europejską ze środków EFS w ramach PO KL,
- pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów,
- przyznawanie dodatków mieszkaniowych i energetycznych,
- przyznawanie karty dużej rodziny,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- pomoc w formie asystenta rodziny.

W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z obowiązków ustawowych, realizacji projektów i programów Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie aktywnie współpracuje z różnymi instytucjami, organizacjami, w tym pozarządowymi działającymi w tym obszarze.

Tabela 3. Liczba osób i rodzin objętych pomocą materialną i socjalną w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2012	565	232	793
2013	586	249	799
2014	486	247	792

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Tykocinie

Z powyższego zestawienia wynika, że ogólna liczba rodzin beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2012-2014 pozostaje na tym samym poziomie.

Tabela Nr 4. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Typ rodziny		Ogółem		
Rok		2012	2013	2014
Rodziny ogółem		232	249	247
O liczbie osób w rodzinie	1	60	74	68
	2	20	22	26
	3	27	32	34
	4	50	53	58
	5	43	38	33
	6 i więcej	32	30	28
Rodziny z dziećmi ogółem		129	132	124

Rodziny niepełne ogółem	23	24	37
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	31	33	33

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Tykocinie

Z powyższego wynika, że gospodarstwa 1 i 4-osobowe są w grupie ryzyka pod względem samodzielnego pokonywania trudności życiowych, co wpływa na konieczność wsparcia przez system pomocy społecznej. Wśród rodzin objętych pomocą społeczną kluczowe miejsce zajmują rodziny z dziećmi.

Tabela Nr 5 Powody przyznawania pomocy.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Ubóstwo	142	160	165	509	546	547
Bezdomność	3	4	2	3	7	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	40	41	42	194	186	190
Bezrobocie	75	98	98	211	265	271
Niepełnosprawność	50	59	61	145	159	166
Długotrwała lub ciężka choroba	142	151	143	500	515	496
Bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego	24	21	20	120	92	82
Przemoc w rodzinie	1	2	7	5	6	25
Alkoholizm	6	8	8	11	14	19
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	5	3	1	5	3

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Tykocinie

Ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie i niepełnosprawność są głównymi dysfunkcjami występującymi w rodzinach i wśród osób korzystających z pomocy społecznej. Korzystający z systemu wsparcia to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, długotrwale bezrobotne, jak również osoby nie posiadające stałego źródła dochodu, pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy lub dorywczo. Wzrost kosztów utrzymania, niskie dochody własne są głównymi przyczynami zgłaszania się o pomoc finansową.

Wspieranie rodzin

Rodzina prawidłowo funkcjonująca, konsekwentnie i z powodzeniem spełniająca swoje zadania, stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej

wartości, bezpieczeństwa, więzi i miłości. Rodzina taka, dzięki postawom akceptacji i współdziałania, zaspokaja podstawowe potrzeby psychospołeczne, stwarza okazję do kształtowania osobowości, uczy młode jednostki podstawowych wartości oraz norm powszechnie akceptowanych w danej społeczności. Instytucje oświatowe dopełniają te oddziaływania i wspierają rodzinę w edukowaniu, wychowaniu i opiece nad dzieckiem.

Niestety, nierzadko bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziny, nieumiejętność rozwiązywania problemów, z jakimi się boryka, powodują głębokie kryzysy w rodzinie. Są to zazwyczaj bardzo dramatyczne i traumatyczne sytuacje dla wychowujących się tam dzieci. W takim przypadku instytucje oświatowe, ośrodki pomocy społecznej oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze odgrywają istotną rolę we wsparciu i pomocy rodzinie, podstawowej komórce życia społecznego.

Instytucje te, poza prowadzeniem działań doraźnych, organizowaniu i prowadzeniu specjalistycznego poradnictwa bądź interwencyjnego, są niejednokrotnie zmuszone przejąć opiekę nad dzieckiem. Aby ograniczyć takie przypadki do minimum, należy w lokalnym środowisku prowadzić prawidłowe działania profilaktyczne, edukacyjne i naprawcze.

Od 2012 r. prawnie zostało uregulowane wspieranie rodziny nową ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Określa ona zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane.

Nową formą wsparcia w rodzinie jest asystent rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prawidłowe prowadzenie gospodarstwa domowego, radzenie z codziennymi trudnościami. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby korzystające z powyższej pomocy kontroli nad własnym życiem, co będzie miało wpływ na samodzielne wypełnianie roli rodzica w taki sposób, by środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i przyczyniało się do rozwoju dzieci. Jest to możliwe do osiągnięcia, przy współdziale rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację, po ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny.

W 2014 r. w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Tykocinie z pomocy asystenta rodziny skorzystało 10 rodzin. Odnotowano następujące problemy dominujące w rodzinach objętych wsparciem:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- nieumiejętność w gospodarowaniu środkami finansowymi,

- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- bezrobocie i ubóstwo,
- alkoholizm,
- trudności z dokonywaniem czynności urzędowych.

3. Kwestia bezrobocia

Ważnym obszarem problemów społecznych jest bezrobocie. Trudna sytuacja na rynku pracy, brak nowych miejsc pracy, prowadzi do wzrostu liczby osób bezrobotnych. Należy jednak pamiętać, że statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno” i wyjazdu młodych ludzi poza granice kraju.

Osoby bezrobotne uzyskują pomoc finansową z tut. Ośrodka i są motywowane w kierunku podwyższania kwalifikacji zawodowych (kontrakt socjalny, projekty systemowe realizowane w ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki), jak również zdobywanie umiejętności poruszania się na rynku pracy w celu znalezieniu zatrudnienia.

Tabela Nr 6 Liczba bezrobotnych w mieście i gminie Tykocin w latach 2012-2014

Rok	Bezrobotni ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Bez kwalifikacji zawodowych	Bezrobotni niepełnosprawni
2012	291	122	169	112	12
2013	324	142	182	135	13
2014	247	110	137	193	10

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy

Prace społecznie użyteczne

Prace społecznie użyteczne organizowane są przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Wykonywanie ich odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między urzędem pracy a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne są wykonywane.

Powiatowy urząd pracy refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60% minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu. Z tej formy pomocy mogą korzystać osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, a jednocześnie korzystające ze świadczeń pomocy społecznej albo uczestniczące w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielniania, lokalnym programie pomocy społecznej lub w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego.

Osoby wykonujące prace w ramach prac społecznie użytecznych pracują w wymiarze do 10 godzin tygodniowo. W tym czasie mają szanse zdobywać nowe doświadczenia zawodowe. Za swoją pracę otrzymują świadczenie w określonej wysokości, która podlega waloryzacji i nadal posiadają status osoby bezrobotnej.

W latach 2012 - 2014 w Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Tykocinie prace społecznie użyteczne wykonywały 3 osoby.

4. Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i problemy osób starszych.

Najczęstszym powodem przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest długotrwała choroba i niepełnosprawność. Z analizy dokumentów wynika, że na przestrzeni analizowanych lat 2012 - 2014 utrzymuje się na jednakowym wysokim poziomie. Z tego powodu społeczeństwo ma ograniczone możliwości zarobkowania.

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony.

W gminie Tykocin brakuje pełnego rozeznania co do rzeczywistej liczby osób niepełnosprawnych. Z danych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że dużą część osób niepełnosprawnych stanowią osoby upośledzone umysłowo i przewlekle psychicznie chore. Mając na uwadze powyższe istnieje potrzeba stworzenia środowiskowego domu samopomocy w celu zapewnienia maksymalnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Prognozy demograficzne wskazują, że proces starzenia się społeczeństw krajów europejskich zintensyfikuje się w najbliższych dekadach. W okresie 2012-2014 próg starości kształtował się na poziomie około 22% w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców naszej gminy.

Tabela Nr 7 Procentowy udział osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Tykocin

Rok	2012r	2013	2014
Liczba osób w wieku 60- 69 lat	616	607	620
Liczba osób powyżej 70 lat	827	831	827
Ogólna liczba mieszkańców gminy	6.586	6.525	6.460
Procentowy wskaźnik	21,91	22,04	22,40

Źródło: dane z ewidencji ludności

Z powyższej tabeli wynika, że w gminie Tykocin odsetek osób starszych w niewielkim stopniu ma tendencję zwyżkową.

Kwestie kulturowe obejmujące zagadnienia dotyczące udziału ludzi starszych w życiu całego społeczeństwa.

Ludzie starsi nie zajmujący się pracą zawodową nie mają możliwości rozwijania swoich zainteresowań, ponieważ na terenie naszej gminy brak jest oferty skierowanej do osób starszych. Istnieje jedynie zespół folklorystyczny "Hetmanki", który realizuje się w ramach cotygodniowych spotkań, uczestniczenia w cyklicznych i okazjonalnych imprezach kulturalnych na terenie gminy oraz w przeglądach twórczości poza granicami naszej gminy.

Kwestie socjalne związane ze starzeniem się ludności i występowaniem problemów zdrowotnych związanych z zaburzeniami psychicznymi to większe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Na terenie Gminy Tykocin usługi opiekuńcze przyznawane są osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są przyznawane i świadczone zgodnie z rozporządzeniem w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych, które są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Tabela Nr 8 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Rok	2012	2013	2014
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	6	4	5
Koszt usługi (w zł.) - środki własne	42 371	45 205	45 062
Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	4	5	4
Koszt usługi (w zł.) - dotacja	28 436	30 791	29 457

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Tykocinie

Wsparcie świadczone w miejscu zamieszkania osób starszych i zaburzonych psychicznie nie zawsze okazuje się wystarczające i wymagane jest zapewnienie stałej opieki w postaci skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej. Z uwagi na konieczność ponoszenia odpłatności przez Gminę za mieszkańca przebywającego w domu pomocy społecznej liczba osób kierowanych

do placówek stacjonarnych jest znacznie mniejsza od istniejących potrzeb. Na terenie gminy funkcjonuje dom pomocy społecznej przeznaczony dla kobiet psychicznie przewlekłe chorych.

Tabela Nr 9 Liczba osób skierowanych i umieszczonych w domach pomocy społecznej

Rok	2012	2013	2014
Liczba osób przebywających w dps	2	3	3
Kwota poniesionej odpłatności przez gminę (w zł.)	39.796	55.983	67.727

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Tykocinie

5. Uzależnienia

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami, jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Alkoholik jest osobą niedojrzałą emocjonalnie, skłoną do wahań i wybuchowych reakcji radości lub rozpacz, które mogą prowadzić do gwałtownych, nieprzemyślanych zachowań. Cechuje go także mała odporność na frustracje, kryje w sobie lęk przed wyjściem na jaw jego uzależnienia. Kontakty z innymi ludźmi zazwyczaj są dość płytkie i luźne, nasycone wysokim poziomem niepokoju. Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach życia. Można mówić o następstwach związanych z problemami rodzinnymi, w pracy, pojawianiu się konfliktów z prawem. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań. W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego typu zaburzeniach emocjonalnych. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców gminy i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej. Z problemem nadużywania alkoholu przez klientów MGOPS, pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat. Niepokojącym jest jednak zjawisko wzrostu liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu. W rodzinach, które objęte są pomocą Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie, pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających picu alkoholu, stosowanie zachęty do jego spożywania i przedstawianie łatwości jego zdobywania. Szczególnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorzec picia alkoholu

i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców, a wymaganiami stawianymi wobec dzieci, co do spożywania alkoholu, brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko "dziedziczenia" alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne oraz zjawisko przemocy.

Osoby dotknięte chorobą alkoholową mogą liczyć na pomoc specjalistów z placówek specjalizujących się leczeniem uzależnień. Brak jest tego typu instytucji na terenie gminy. Zachodzi jednak ścisła współpraca pomiędzy Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie i Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tykocinie, a placówkami specjalistycznego leczenia odwykowego z powiatu białostockiego i Sądem Rejonowym w Białymstoku.

Oszacowanie skali problemu uzależnienia jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem, które jednak nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych. Skalę tego problemu na terenie gminy Tykocin przedstawimy na podstawie danych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W pracach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie uczestniczy 7 członków.

Tabela Nr 10. Podejmowane działania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania	2012	2013	2014
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	11	24	20
Liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy dotyczące podjęcia leczenia	15	35	33
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	3	5	5

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie

6. Zdrowie

Na nasze zdrowie indywidualne oraz zbiorowe wpływa wiele czynników. Przede wszystkim są to warunki środowiska, czynniki genetyczne, warunki ekonomiczne, poziom wykształcenia, stosunki międzyludzkie w bliskim otoczeniu i w rodzinie. W dalszej kolejności dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej.

Na terenie naszej Gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Tykocinie, 2 gabinety stomatologiczne oraz Poradnia Rehabilitacyjna w Jeżewie Starym. Specjalistyczna pomoc lekarska i leczenie szpitalne dostępne jest na terenie województwa.

7. Oświata i kultura w gminie

W gminie Tykocin zadania oświatowe oraz opiekuńczo-wychowawcze wykonują dwa zespoły szkół i przedszkole. Przedszkole samorządowe otacza opieką 69 dzieci w roku szkolnym 2014/2015. 455 dzieci pobiera naukę w szkole w Tykocinie (oddział przedszkolny 50, szkoła podstawowa 271 uczniów, gimnazjum 120 uczniów oraz 14 uczniów w technikum). W szkole w Radulach edukację pobiera łącznie 134 uczniów z czego: 16 w oddziale przedszkolnym, 85 w szkole podstawowej, 33 w gimnazjum. Aktualna liczba placówek oświatowych zaspakaja rzeczywiste oczekiwania społeczne.

Wszystkie szkoły prowadzą dożywianie uczniów. Posiłki finansowane są przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie ze środków rządowego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014 - 2020.

Działalność wychowawczo-opiekuńczą na terenie gminy Tykocin w głównej mierze kulturalną, prowadzi także Centrum Kultury, Sportu i Turystyki Ziemi Tykocińskiej. Centrum upowszechnia kulturę i aktywizuje środowisko lokalne do jej współtworzenia. Prowadzi działania w zakresie animacji i propagowania kultury, m.in. organizuje spektakle, koncerty, wystawy, realizuje imprezy zlecone, współpracuje z amatorskimi ruchami artystycznymi i zespołami folklorystycznymi. W Centrum Kultury dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych prowadzone są sekcje, kluby i koła zainteresowań. Są to m.in. sekcje: teatralna, plastyczna, orkiestra.

Na terenie gminy istnieje także Biblioteka Publiczna w Tykocinie. Działają dwa Kluby Sportowe: "Hetman" i "Orzeł".

8. Przestępczość

Przestępczość jest jedną z tych kwestii społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu każdej lokalnej społeczności. Intensywność oraz częstotliwość, z jaką występują zdarzenia przestępcze, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących tę lokalną społeczność. Dlatego tak istotne jest prowadzenie działań prewencyjnych oraz operacyjnych i porządkowych, zmierzających do zapewniania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na terenie gminy Tykocin za stan bezpieczeństwa publicznego odpowiedzialni są funkcjonariusze Posterunku Policji w Tykocinie.

9. Przemoc w rodzinie

Przemoc rozumiana jest jako akt godzący w wolność osobistą jednostki i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przenosi się ona również na grunt rodzinny i jest w nim często spotykanym zjawiskiem, niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Przemoc w rodzinie to niewątpliwie zachowanie, które poniża jednostkę, powoduje obrażenia fizyczne, często jednocześnie naruszając w ten sposób prawo. Rzadko jest to incydent jednorazowy. Zazwyczaj staje się jednym z wielu ogniw łańcucha agresji.

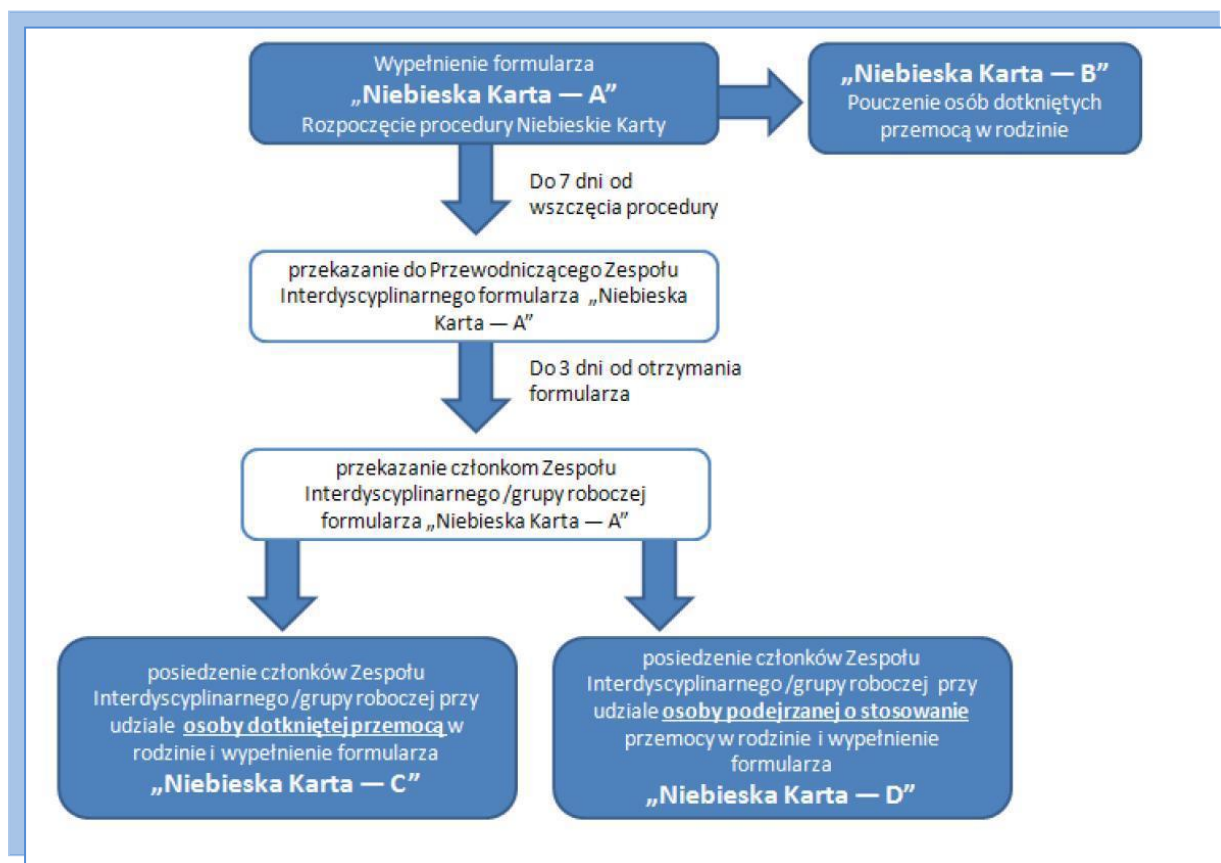
Na terenie Gminy Tykocin, zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie utworzony został i funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

1. Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie;
2. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
3. Sądu Rejonowego w Białymstoku;
4. Posterunku Policji w Tykocinie;
5. Oświaty;
6. Służby zdrowia;
7. Organizacji pozarządowej.

Zespół interdyscyplinarny jest elementem tworzonego przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2017.

Precyzyjne określenie rozmiarów przemocy w rodzinie jest trudne. Korzystając jednak z dostępnych źródeł informacji, takich jak: dane zbierane przez podmioty udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, a także ogólnopolskie badania populacyjne można starać się oszacować skalę zjawiska przemocy domowej.

Schemat - Procedura „Niebieskiej Karty”.

Tabela Nr 11 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”

Rok	2012	2013	2014
Pracownik socjalny	3	6	2
Policja	2	7	22
Szkoła	0	0	2
Służba zdrowia	0	0	0
GKRPA	0	0	0
Ogółem	5	13	26
Liczba zakończonych procedur NK	1	7	30

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Tykocinie

Powyższe zestawienie danych obrazuje znaczny wzrost odnotowanej przemocy domowej. Liczba wszczętych procedur "Niebieskiej Karty" w latach 2012-2014 ma tendencję wzrostową, nasila się z roku na rok. Od momentu powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zostały utworzone grupy robocze, w skład których wchodziłi zawsze przedstawiciele jednostek pomocy społecznej i policji. W większości przypadków w grupach roboczych uczestniczyli przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w

Tykocinie. W przypadkach powoływania grup do pracy z rodzinami w których skład wchodziły dzieci w wieku szkolnym wśród członków grupy roboczej był przedstawiciel oświaty, w kilku przypadkach członkiem grupy roboczej był kurator sądowy oraz przedstawiciel organizacji pozarządowej.

Najczęstszym powodem zakończenia procedury „Niebieskie Karty” było ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego jej stosowania. W jednym przypadku rozstrzygnięto o braku zasadności podejmowania działań.

IV. ANALIZA SWOT

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego i stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

1. „mocne strony” - uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią silne strony polityki społecznej i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej wzmocnieniu;
2. „słabe strony” - uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią słabe strony polityki społecznej, i które niewyeliminowane będą ją osłabiać;
3. „szanse” - uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności ale mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych;
4. „zagrożenia” - uwarunkowania zewnętrzne, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwiązywania problemów społecznych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze zdiagnozowane problemy społeczności lokalnej; • działalność instytucji pracujących na rzecz osób potrzebujących; • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej; • wykwalifikowana i kompetentna, stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pomocy społecznej; • dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej; • otwartość ośrodka pomocy społecznej i samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym; • ogólnie dostępna oferta pomocy i różnorodność form wsparcia w zakresie bezrobocia, uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i innych problemów dotyczących mieszkańców; • oferty sportowe i kulturalne oraz baza lokalowa, dostępność gminnych obiektów sportowych, współpraca ze szkołami oraz Centrum Kultury, Turystyki i Sportu Ziemi Tykocińskiej, biblioteką; • funkcjonowanie na terenie gminy placówek służby zdrowia,	<ul style="list-style-type: none"> • niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców; • niewystarczający system informacyjny współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi; • istnienie szarej sfery zatrudnienia; • brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego; • zbyt mała aktywność w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych; • zbyt mała ilość propozycji spędzania czasu wolnego oraz socjoterapii dla młodzieży zagrożonej demoralizacją; • brak mieszkań socjalnych; • brak poradni leczenia uzależnień i poradni rodzinnych na terenie gminy; • wysoki poziom bezrobocia; • brak ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi; • niedostateczne rozpoznawanie potrzeb osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego; • brak dobrze przygotowanej kadry do pracy z osobami uzależnionymi; • obciążenie pracowników ośrodka

<ul style="list-style-type: none"> • wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów mieszkańców Gminy Tykocin; • otwartość na nowe rozwiązania 	<p>pomocy społecznej dużą ilością różnorodnych zadań;</p> <ul style="list-style-type: none"> • znikoma dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego na terenie gminy.
--	---

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania pomocy społecznej; • regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie; • zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych; • wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę; • utrzymanie stanowiska pracy asystenta rodziny; • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych; • możliwość pozyskiwania środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu rodzin zagrożonych; • prospołeczna polityka państwa, • wzrost instrumentów prawnych w zakresie pomocy społecznej; • prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych; • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych; • zatrudnianie osób niepełnosprawnych; • współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak utożsamiania się ze społecznością lokalną; • preferowanie konsumpcyjnego stylu życia; • ubożenie społeczeństwa i osłabianie się funkcji opiekuńczej rodziny; • niekorzystne zjawiska demograficzne; • brak perspektyw kształcenia adekwatnego do późniejszych możliwości zatrudnienia; • rosnące bezrobocie; • niestabilny system prawny w zakresie wspierania rodziny i pomocy społecznej; • niechęć pozyskiwania środków na realizację projektów miękkich z zakresu polityki społecznej wynikająca z trudności w ich realizacji; • brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne; • rosnąca ilość rodzin wieloprotblemowych; • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”; • brak dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi; • uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, przemoc w rodzinie; • wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze; • nikłe zaangażowanie społeczności lokalnej w działania samopomocowe; • niedostateczne finansowanie pracowników pomocy społecznej.

V. Adresaci strategii

Zadaniem władz Gminy Tykocin jest stworzenie możliwości i warunków dla mieszkańców do prawidłowego rozwoju we wszystkich dziedzinach życia oraz zapewnienie im godnego poziomu życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby i rodziny, które z pewnych, często nie zawinionych przez nie przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Działania w zakresie pomocy społecznej, sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, bezpieczeństwa i opieki zdrowotnej stwarzają szanse na rozwój gminy. Zgodnie z powyższym założeniem, adresatami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są mieszkańcy Gminy Tykocin, zwłaszcza osoby samotne jak i rodziny, którym potrzebna jest pomoc w odzyskaniu sił, wiary w siebie i własne możliwości jak również zdolności do samodzielnego funkcjonowania w rodzinie i w środowisku lokalnym.

VI. Cele strategii

Stworzenie spójnego systemu wsparcia zapewniającego godziwe warunki do życia i rozwoju mieszkańców Gminy Tykocin w różnych sferach życia społecznego poprzez zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Kierunki działania do osiągnięcia celu strategicznego:

- Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.
- Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji i w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym.
- Podejmowanie działań do poprawy poczucia bezpieczeństwa jak również minimalizowanie występowania przemocy w rodzinie i jej skutków wśród mieszkańców Gminy Tykocin.
- Podejmowanie działań profilaktyczno - edukacyjnych zmierzających do poprawy zdrowia mieszkańców oraz opracowanie systemu przeciwdziałania uzależnieniom zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.
- Podejmowanie działań wspierających osoby bezrobotne w wejście na otwarty rynek pracy.

VII. Cele szczegółowe

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych					
Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki i ewaluacja	Przewidywane efekty	Źródła finansowania	Termin
Praca socjalna i wsparcie finansowe.	MGOPS	Ilość rodzin objętych pomocą	Poprawa funkcjonowania rodzin z dziećmi i ich warunków bytowych.	Budżet gminy, dotacja, środki zewnętrzne	2015 - 2021
Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	Urząd Miejski, CKSiT, szkoły, biblioteka	Liczba dzieci korzystających z oferty form spędzania wolnego czasu	Zmniejszenie zagrożeń wynikających z braku opieki nad dziećmi w czasie wolnym od nauki. Rozwijanie zainteresowań i zdobywanie nowych umiejętności.	Budżet gminy, Środki zewnętrzne	2015 - 2021
Pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych ograniczeniem lub pozbawieniem władzy rodzicielskiej poprzez objęcie pomocą asystenta rodziny.	MGOPS	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.	Stworzenie środowiska przyjaznego dzieciom i ich rodzicom. Poprawa funkcjonowania rodzin.	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015 - 2021
Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Tykocin na lata 2014-2017.	MGOPS	Uchwała Rady Miejskiej w Tykocinie w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Tykocin na lata 2014-2017	Wsparcie rodziny w wypełnieniu swoich funkcji poprzez: - kształtowanie prawidłowych wzorów, - pomoc rodzinie, - aktywizowanie społeczności lokalnej do współpracy na rzecz rodziny, - pomoc w opiece i wychowaniu dzieci	Budżet gminy	2015 - 2021

Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji i w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym.					
Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki i ewaluacja	Przewidywane efekty	Źródła finansowania	Termin
Wzrost aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępności do placówek wsparcia dziennego, klubów oraz integracja ze środowiskiem.	MGOPS, Urząd Miejski, CKSiT, organizacje pozarządowe - Caritas	Liczba placówek wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych; Liczba spotkań integracyjno - towarzyskich.	Integracja osób starszych i niepełnosprawnych ze społeczeństwem; Polepszenie poziomu życia seniorów i osób niepełnosprawnych; Rehabilitacja społeczna; Pobudzanie aktywności osób starszych i niepełnosprawnych.	Budżet gminy i środki zewnętrzne	2015 - 2021
Wsparcie rodziny w	MGOPS, Urząd Miejski,	Liczba osób objętych pomocą w	Zmniejszenie liczby osób kierowanych do domów pomocy	Budżet Gminy, Środki	2015-2021

zapewnieniu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi w celu pozostawienia ich w środowisku rodzinnym.	organizacje pozarządowe - Caritas	formie usług opiekuńczych; Liczba osób niepełnosprawnych uczęszczających do ŚDS	społecznej; Organizacja ŚDS - opieki dla osób wymagających wsparcia;	zewnętrzne	
Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.	MGOPS, organizacje pozarządowe - Caritas, Urząd Miejski	Liczba osób uczęszczających do ŚDS; Liczba osób korzystających z dofinansowania do: turnusów, rehabilitacyjnych sportu, kultury, rekreacji; zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze; Likwidacji barier architektonicznych i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami;	Zapewnienie opieki osobom przewlekle psychicznie chorym, upośledzonym umysłowo oraz osobom starszym i odciążenie ich opiekunów od obowiązków związanych z opieką; Aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych; Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych imprezach; Stworzenie możliwości włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego; Likwidacja lub ograniczenie bariery w poruszaniu się – umożliwienie uczestnictwa w aktywności społecznej	Budżet Gminy, PFRON Środki zewnętrzne	2015-2021

Podjęmowanie działań do poprawy poczucia bezpieczeństwa jak również minimalizowanie występowania przemocy w rodzinie i jej skutków wśród mieszkańców Gminy Tykocin.

Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki i ewaluacja	Przewidywane efekty	Źródła finansowania	Termin
Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych zmierzających do ograniczenia zagrożenia bezpieczeństwa publicznego i ograniczenie przemocy w rodzinie.	Policja, MGOPS, Oświata	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach, pogadankach, warsztatach; Liczba podmiotów prowadzących powyższe działania; Liczba podjętych działań.	Wzrost świadomości społeczności lokalnej	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021
Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Tykocin na lata 2014 – 2017	GKRPA, MGOPS, Oświata, służba zdrowia, Policja	Liczba podmiotów realizujących działania w ramach Programu; Liczba osób lub rodzin korzystających ze wsparcia w ramach	Wzrost świadomości społeczeństwa lokalnego w zakresie właściwego modelu rodziny, prowadzący do zmniejszenia trudności w pełnieniu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci i młodzieży.	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021

		realizacji Programu.			
Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2017 w Gminie Tykocin	MGOPS, Policja, oświata, służba zdrowia Sąd Rejonowy, organizacja pozarządowa - Caritas	Liczba podmiotów realizujących działania w ramach Programu; Liczba spotkań ZI; Liczba spotkań grup roboczych; Liczba realizowanych procedur NK; Liczba monitoringów;	Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021
Współpraca międzyinstytucjonalna prowadząca do zapobiegania i powstrzymywania zjawiska przemocy w rodzinie	MGOPS, Policja, oświata, służba zdrowia Sąd Rejonowy, organizacja pozarządowa - Caritas	Liczba podmiotów współpracujących	Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021
Minimalizowanie potencjalnych przyczyn występowania przemocy w rodzinie poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia rodzinne, świadczenie pracy socjalnej).	MGOPS	Liczba i formy udzielanej pomocy; Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych pomocą.	Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021

Podjęmowanie działań profilaktyczno - edukacyjnych zmierzających do poprawy zdrowia mieszkańców oraz opracowanie systemu przeciwdziałania uzależnieniom zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży					
Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki i ewaluacja	Przewidywane efekty	Źródła finansowania	Termin
Ochrona i promocja zdrowia – działalność w zakresie profilaktyki zdrowotnej – organizowanie okresowych badań.	służba zdrowia	Liczba osób biorących udział w okresowych badaniach	Poprawa świadomości w zakresie zdrowia i stanu zdrowia.	NFZ	2015-2021
Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych dla dzieci i młodzieży w szkołach w formie spotkań i pogadarek z przedstawicielami, m. in. służby zdrowia, szkoły, propagujących zdrowy styl życia.	Służba zdrowia, oświata	Liczba uczniów uczestniczących w spotkaniach i pogadankach; Liczba prelekcji i pogadarek.	Poprawa świadomości w zakresie zdrowia.	Budżet gminy	2015-2021

Monitorowanie sieci punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim.	GKRPA, Policja	Liczba monitoringów	Zmniejszenie dostępności do alkoholu wśród dzieci i młodzież.	Budżet gminy	2015-2021
Podejmowanie działań profilaktyczno – edukacyjnych na rzecz używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci, młodzież i dorosłych.	Służba zdrowia, oświata, Policja	Liczba uczniów uczestniczących w spotkaniach i pogadankach; Liczba prelekcji i pogadanek.	Zwiększenie wiedzy dzieci, młodzieży i osób dorosłych w zakresie uzależnień; Wybieranie zdrowego stylu życia.	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021
Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych i członków ich rodzin poprzez pomoc psychologiczną i prawną.		Liczba udzielonych porad; Liczba podmiotów udzielających wsparcia; Liczba osób korzystających z pomocy.	Poprawa sytuacji osób korzystających z pomocy; Poprawa relacji rodzinnych; Zwiększenie dostępności do udzielanych form pomocy.	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021

Podejmowanie działań wspierających osoby bezrobotne w wejście na otwarty rynek pracy					
Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki i ewaluacja	Przewidywane efekty	Źródła finansowania	Termin
Opracowanie i realizacja projektów służących do aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	MGOPS, PUP	Liczba zrealizowanych projektów; Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą w ramach projektu;	Poprawa sytuacji materialnej, Nabycie nowych umiejętności zawodowych i doświadczenia zawodowego; Podjęcie zatrudnienia.	EFS – POKL, Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	2015-2021
Współpraca w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, usłudze pośrednictwa pracy oraz szkoleniach.	MGOPS, PUP	Liczba osób które skorzystały z tej formy	Nabycie umiejętności poszukiwania zatrudnienia; Przekwalifikowanie zawodowe; Możliwość podjęcia zatrudnienia.	Budżet gminy, środki zewnętrzne	2015-2021

VIII. Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji w ramach strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest określenie źródeł finansowania. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Tykocin” obejmują lata 2015-2021. W tym okresie będą realizowane zdefiniowane cele strategiczne i szczegółowe.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu:

- środków własnych pochodzących z budżetu gminy;
- środków przekazanych gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środków funduszy krajowych (PFRON);
- projektów systemowych i konkursowych w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej.

IX. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja służy sprawdzeniu czy planowane działania zostały zrealizowane oraz czy zostały osiągnięte zakładane wskaźniki. Postępy w realizacji strategii będą na bieżąco monitorowane przez zespół monitorujący powołany przez Burmistrza Tykocina, który na bieżąco będzie dokonywać kontroli realizowanych zadań. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględnienia w strategii. Dlatego wprowadzanie zmian w zapisach strategii jest niezbędne. Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek jej należytego wdrożenia.

Z uwagi na powyższe corocznie sporządzany będzie raport przez zespół monitorujący z realizacji celów oraz kierunków działań do końca maja za rok poprzedni i przedkładany Burmistrzowi Tykocina, a następnie Radzie Miejskiej w Tykocinie.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację wyznaczonych celów w strategii. Pozwoli na doskonalenie działań podejmowanych w ramach strategii, poinformuje o efektach wdrażania strategii oraz da odpowiedź na pytania związane z jej realizacją. Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności. Zebrane informacje w ramach monitoringu i ewaluacji odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele strategii są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy. Każde kryterium może być mierzone w różny sposób, co oznacza, że może posiadać różne wskaźniki. Na potrzeby ewaluacji i monitoringu przyjęte zostaną wskaźniki zaplanowane w strategii. Proces ewaluacji strategii realizowany jest etapowo:

- Ewaluacja przed rozpoczęciem przeprowadzona została w trakcie planowania strategii. W fazie przygotowania Strategii opracowane zostały w poszczególnych obszarach silne oraz słabe strony, szanse i zagrożenia (analiza SWOT).
- Ewaluacja w połowie realizacji strategii (z uwzględnieniem corocznych raportów z monitoringu i ewaluacji). Ma ona ocenić adekwatność celów strategicznych do lokalnych potrzeb oraz adekwatność podejmowanych działań w stosunku do realizacji przyjętych celów. Zostanie przeprowadzona analiza realizacji przyjętych działań w zakresie czasu ich realizacji, źródeł finansowania, występowania problemów oraz zagrożeń dalszej realizacji. Ewaluacja i

monitoring pozwoli między innymi na aktualizację diagnozy oraz weryfikację założeń strategii.

- Przez cały okres realizacji strategii prowadzona będzie ewaluacja i monitoring tzw. bieżąca. Zebrane w ich toku informacje pozwolą na identyfikację oraz zapobieganie występującym problemom.
- Ewaluacja po zakończeniu jest ewaluacją zewnętrzną i zostanie przeprowadzona na zakończenie strategii. Ma ona za zadanie ocenę adekwatności programu do lokalnych potrzeb. Zebrane informacje dadzą odpowiedź na pytanie czy i do jakiego stopnia cele strategii były odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy.
- Ewaluacja dostarczy także informacji na potrzeby planowania strategii w kolejnych latach.